

Szybkie prototypowanie z wykorzystaniem sterownika dSPACE DS1104 oraz oprogramowania RTI i ControlDesk

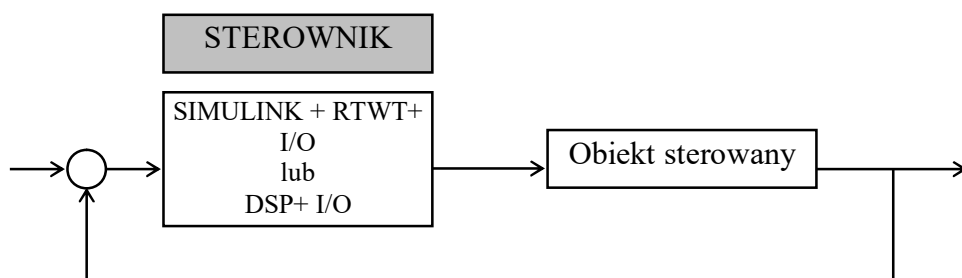
Wiele zalet pakietu MATLAB-SIMULINK sprawia, że prototypowanie sterowników jak i każde inne modelowanie systemów statycznych i dynamicznych jest dużo łatwiejsze dla użytkownika. Należą do nich:

- prostota obsługi pakietu połączona z możliwością przejrzystej graficznej reprezentacji symulowanych procesów
- bezpośrednia interakcja z użytkownikiem realizowana poprzez wybór opcji z menu lub specjalizowany język poleceń
- integracja oprogramowania numerycznego, graficznego i systemowego
- szeroka biblioteka procedur i funkcji pozwalająca projektantowi koncentrować uwagę na istocie modelowanego systemu a nie na metodach numerycznych, których dokładne poznanie wymaga dodatkowego nakładu czasu i pracy
- obiektowa technologia pakietu.

Bardzo istotnym elementem pakietu jest kilka rozszerzeń SIMULINK'a zorientowanych na zastosowaniu w projektowaniu systemów sterowania w czasie rzeczywistym. Bardzo przydatnym elementem należącym do rozszerzeń SIMULINK'a jest *C-code Generator*, za pośrednictwem którego dokonywana jest automatyczna translacja S-funkcji SIMULINK'a na równoważne konstrukcje języka C.

Poprzez *C-code Generator* możliwe jest wykorzystanie prototypów (utworzonych w trybie off-line) w oprogramowaniu bezpośrednio sprzężonym (za pomocą interfejsu pomiarowo-sterującego) ze sterowanym procesem.

Podczas prototypowania sterowników, obiekt połączony jest za pomocą urządzeń I/O z komputerem. W komputerze tym jest symulowane i testowane zachowanie sterownika oraz sprawdzana jest poprawność działających algorytmów (Rys.1).

Rys.1 Obrazowy schemat sterownika prototypowanego w systemie *dSPACE*.

Model systemu utworzony w SIMULINK'u można przetworzyć na odpowiadający mu kod źródłowy C. Następnie jak każdy inny kod programu w języku C można go skompilować

i zlinkować wraz z dołączonymi przez użytkownika modułami (np. sterownikami kart pomiarowych) w postaci S-funkcji oraz wykonać w czasie rzeczywistym z zadeklarowanym czasem próbkowania.

Istnieje również inna metoda prototypowania sterowników wykorzystująca środowisko MATLAB-SIMULINK. Polega ona na zastosowaniu specjalistycznych kart wykorzystujących procesory sygnałowe DSP, PowerPC i inne oraz kart układów wejścia/wyjścia. Zarówno dla prototypowania poprzez RTWT (Real-Time Windows Target) jak i poprzez DSP proces projektowania i testowania układu sterowania jest podobny:

- utworzenie schematu obiektu w SIMULINKU
- generacja kodu źródłowego w C, przy wykorzystaniu Simulink Coder
- kompilacja i linkowanie oraz utworzenie kodu wynikowego na wybrany procesor.

Różnica pomiędzy tymi dwoma sposobami polega na innym środowisku sprzętowym, w którym wykonywany jest wygenerowany w oparciu o schemat blokowy SIMULINK'a program.

Dla RTWT i kart pomiarowych program wykonywany jest w samym komputerze, dla specjalizowanych kart natomiast cała aplikacja jest ładowana i wykonywana na karcie procesora, co daje istotne zwiększenie możliwości systemu. Ponadto zdecydowanie zmniejsza to obciążenie procesora w PC, co z kolei umożliwia generowanie lepszej reprezentacji graficznej procesu.

W tym przypadku komputer jest jedynie platformą do komunikacji z użytkownikiem, komunikacji pomiędzy interfejsami. **Nie pełni zaś roli komputera, na którym realizowane jest sterowanie**. Proces testowania wykonywany jest w całości poprzez kartę procesorową.

W prototypowaniu sterowników karta procesora, połączona za pomocą układów wejścia/wyjścia ze sterowanym obiektem, wykorzystywana jest do symulowania zachowania się sterownika w celu sprawdzenia koncepcji algorytmu sterowania lub doboru nastaw sterownika.

Karty firmy dSPACE mogą być połączone z komputerem poprzez złącze Ethernet lub też montowane bezpośrednio na magistrale AT-bus lub PCI. Zarówno magistrala jak i Ethernet służą do załadowania programu na kartę oraz do komunikacji między komputerem a kartą procesora. Wszystkie karty komunikują się również pomiędzy sobą poprzez wspólną pamięć.

Do kart z procesorami jest dołączane oprogramowanie narzędziowe umożliwiające ich łatwą obsługę w czasie prototypowania i w czasie testowania.

Dla środowiska MATLAB-SIMULINK takimi interfejsami programowymi pozwalającymi na łatwe wykorzystanie kart systemu dSPACE są:

- moduł **RTI (Real Time Interface)**.

RTI umożliwia automatyczną implementację w dSPACE aplikacji przygotowanych w SIMULINK'u;

Model SIMULINKOWy, z dołączonymi blokami obsługującymi wykorzystywane karty pomiarowe (z biblioteki RTILIB) jest kompilowany a następnie poprzez RTI „przeładowywany” i uruchamiany na karcie procesora.

RTI umożliwia dokonywanie zmian w symulowanym modelu z poziomu interfejsu graficznego poprzez automatyczne ładowanie wygenerowanego kodu na kartę z procesorem sygnałowym. Umożliwia to dokonywanie zmian nastaw w czasie rzeczywistym.

- moduł **ControlDesk**, pozwalający na tworzenie pulpitu operatorskiego umożliwiającego dostęp i zmianę zmiennych sterownika lub zmiennych symulowanego obiektu w czasie

realizacji procesu bez konieczności ponownej generacji kodu oraz monitorowanie i rejestrowanie zmiennych modelu w czasie realizacji procesu. Graficzna prezentacja procesu umożliwia lepsze poznanie jego dynamiki poprzez możliwość obserwacji i modyfikacji on-line.

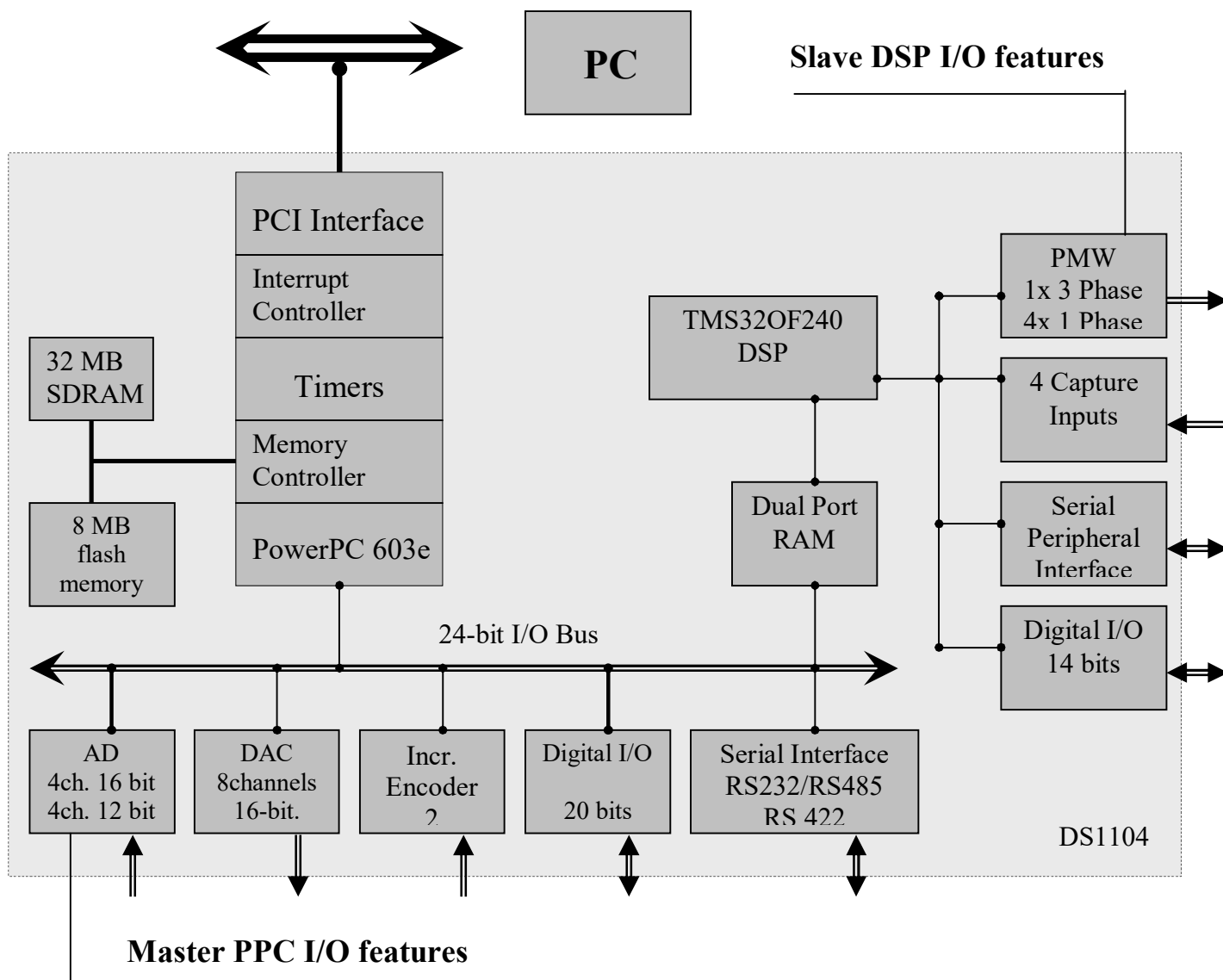
I. Opis systemu dSPACE DS1104.

Karta typu DS1104 niemieckiej firmy dSPACE GmbH jest specjalnie zaprojektowana do prototypowania szybkich sterowników cyfrowych i symulatorów pracujących w czasie rzeczywistym, mających zastosowanie w takich dziedzinach techniki jak robotyka, automatyka, przemysł lotniczy, elektronika samochodowa, aktywne sterowanie drganiami, peryferia komputerowe i wiele innych. Generalnie znajduje zastosowanie tam, gdzie wykorzystuje się cyfrowe przetwarzanie danych oraz podział zadań.

Karta DS1104 bazuje na procesorze PowerPC, który stanowi główną jednostkę obliczeniową systemu dSPACE zapewniając wystarczającą szybkość przetwarzania nawet dla wymagających aplikacji. Kartę wzbogaca kilka peryferyjnych podsystemów, które są często wykorzystywane w cyfrowym sterowaniu, a są nimi przetworniki analogowo-cyfrowe (A/C) i cyfrowo-analogowe (C/A), cyfrowe układy wejścia-wyjścia (we/wy) zarządzane przez stałoprzecinkowy mikroprocesor sygnałowy oraz interfejs dla czujników przyrostowych (enkodery zliczające).

Architekturę karty DS1104 przedstawia Rys.2.

Rys.2 Schemat blokowy karty DS1104

Cechy systemu:

- jednopłytkowa karta do komputera PC z interfejsem PCI
- zintegrowany z kartą, inteligentny interfejs I/O
- pełna kompatybilność ze środowiskiem MATLAB/SIMULINK (automatyczna generacja kodu z modeli SIMULINK'a)
- wydajny system do prototypowania sterowników

Główną jednostką obliczeniową karty jest procesor PowerPC 603e.

Procesor umożliwia korzystanie z dużej przestrzeni adresowej z różnymi modelami adresowania. Pozwala też na użycie języków wysokiego poziomu do tworzenia aplikacji.

Oto kilka podstawowych cech tej karty:

1. MASTER DSP

Procesor:

- procesor MPC8240 (oparty na rdzeniu PowerPC 603e)
- taktowanie zegarem 250MHz
- 32 kB wewnętrznej pamięci cache (16kB pamięci danych oraz 16kB pamięci programowej)
- kontroler przerwań
- synchroniczny kontroler pamięci DRAM

Pamięć:

- 32 MB pamięci DRAM (SDRAM) przeznaczone na aplikacje oraz dane
- 8 MB pamięci flash (w tym 1,5 MB przeznaczone na start karty)

Timery:

- Timer próbkujący
- licznik oparty na timerze
- 4 timery ogólnego przeznaczenia

Interfejs komunikacyjny:

- umożliwia komunikację między kartą a komputerem PC (ustawianie parametrów pracy karty, wgrywanie programu oraz komunikację w czasie wykonywania programu).

Wejścia analogowe:

- 4 multipleksowane, 16-to bitowe wejścia A/D
- wejście napięciowe +/- 10V
- 4, 12-to bitowe kanały A/D

Wyjścia analogowe:

- wyjście napięciowe +/- 10 V
- 8, 16-to bitowych kanałów

Wejścia/wyjścia I/O

- 20 kanałów
- kierunek transmisji ustalany oddzielnie dla każdego kanału

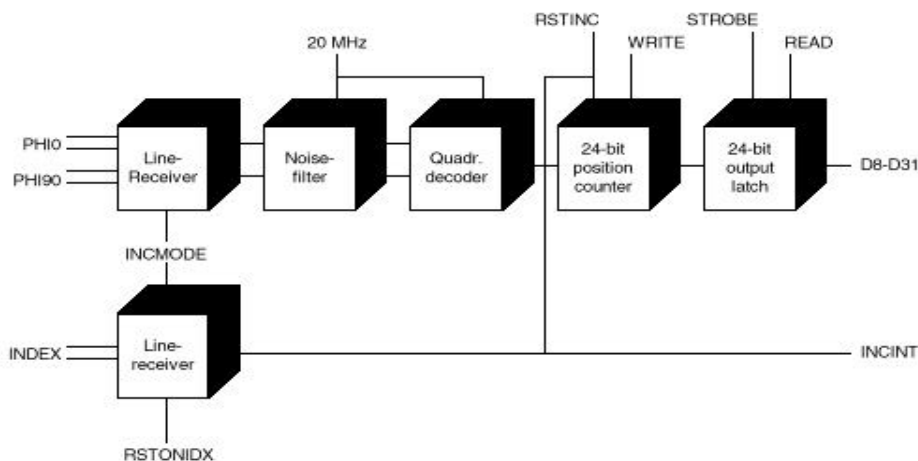
Wejścia enkoderów:

- 2 kanały wejściowe dla enkoderów przyrostowych
- 24 bitowa rozdzielczość

Obsługa tego typu urządzenia została zrealizowana na drodze programowej. Rys.3 pokazuje schemat blokowy interfejsu dla czujników przyrostowych. Karta DS1104 zawiera 2 gniazda, które umożliwiają podłączenie enkoderów używanych do określania pozycji. Każdy tor enkoderowy zawiera cyfrowy filtr na wejściu, który eliminuje niepożądane piki sygnałów fazy. Następnie dekodery (dyskryminator) fazy, który zamienia sygnał fazy na impulsy, przesyła je w zależności od kierunku obrotu enkodera na wejście dodające lub odejmujące licznika rewersyjnego. Zawartość tego licznika zwiększa się lub zmniejsza o liczbę impulsów generowanych przez czujnik.

Maksymalna częstotliwość licznika 6.6 MHz. Sygnał impulsu krótszy niż 80 ns jest eliminowany przez cyfrowy filtr.

Wyjście do zasilania czujników jest zabezpieczone bezpiecznikiem przed zwarcie. Jest to wyjście o parametrach 5V/200mA.

Rys.3 Schemat blokowy interfejsu dla czujników przyrostowych.

Interfejs szeregowy:

- uniwersalny asynchroniczny odbiornik i nadajnik (UART) do komunikacji z urządzeniami zewnętrznymi

2. SLAVE DSP:

Procesor TMS320F240 DSP firmy Texas Instruments:

- taktowany zegarem 20 MHz
- podwójny port pamięci (DPMEM) używany do komunikacji z MASTER PPC

Wejście/wyjście bitowe:

- 14 bitowy port I/O
- kierunek transmisji ustalany oddzielnie dla każdego kanału

Timer:

- może być używany do generacji oraz pomiaru sygnału PWM oraz innych sygnałów prostokątnych

Serial Peripheral Interface (SPI):

- zapewnia szybką, synchroniczną komunikację z urządzeniami zewnętrznymi połączonymi z kartą DS-1104, takimi jak np. przetwornik analogowo cyfrowy

Razem z implementacją kart firmy dSPACE i narzędziami generującymi kod, użytkownik systemu otrzymuje pakiet, którego właściwości przyspieszają proces tworzenia i uruchamiania nowych aplikacji. Program użytkownika może być załadowany, monitorowany lub zmieniany w dowolnym momencie podczas pracy karty systemu dSPACE.

II. Programy narzędziowe systemu dSPACE.

Karty z procesorami sygnałowymi firmy dSPACE są dostarczane wraz z oprogramowaniem narzędziowym umożliwiającym ich łatwą obsługę w czasie przygotowywania i przeprowadzania eksperymentu.

Dla środowiska MATLAB/SIMULINK takimi interfejsami programowymi pozwalającymi na łatwe wykorzystanie kart systemu dSPACE są:

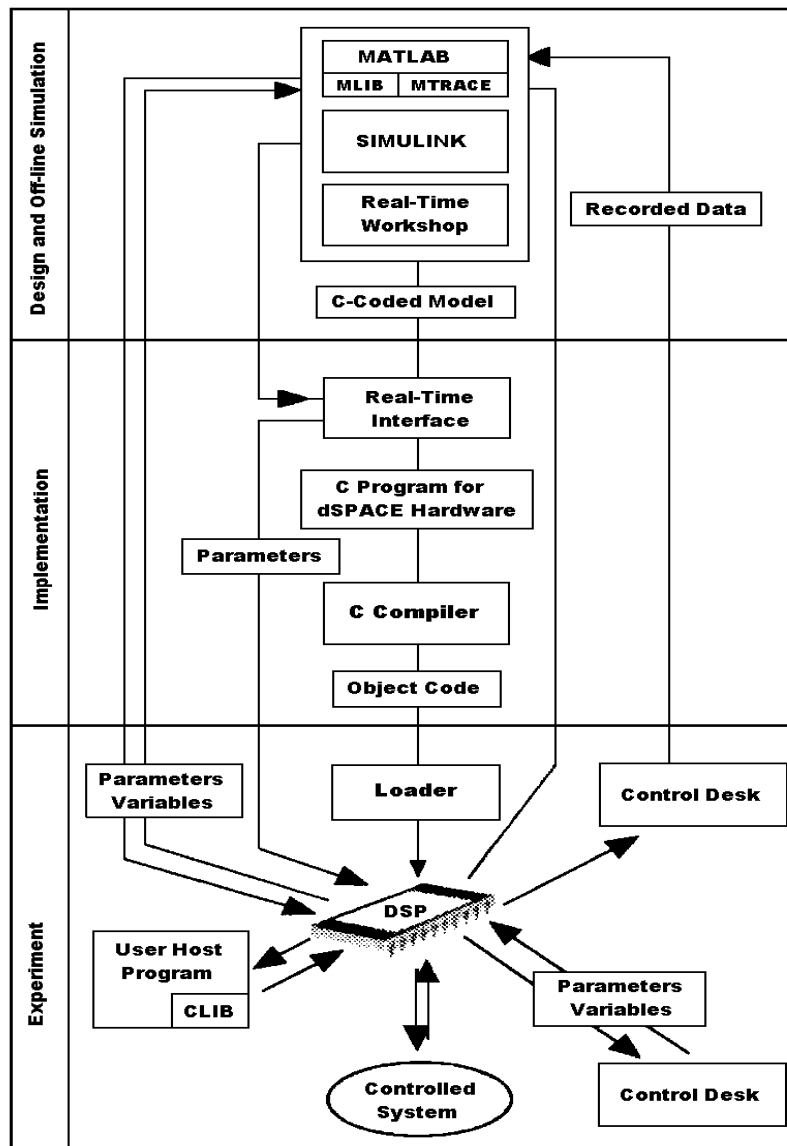
- moduł RTI (Real-Time Interface), który umożliwia automatyczną implementację aplikacji przygotowanych w Simulink-u. Zastosowanie tego oprogramowania polega na przygotowaniu aplikacji za pomocą Simulink-a, z uwzględnieniem modeli stosowanych kart, skompilowaniu wygenerowanego kodu oraz uruchomieniu na procesorze sygnałowym. Ładowanie wygenerowanego kodu na kartę z procesorem sygnałowym w celu wykonania w czasie rzeczywistym odbywa się automatycznie. Umożliwia z poziomu interfejsu graficznego Simulink-a zmianę parametrów symulowanego modelu. Moduł ten zawiera bibliotekę RTILIB dla Simulink-a zawierającą bloki odpowiadające poszczególnym kartom.

- moduł ControlDesk, zapewniający graficzny interfejs użytkownika, pozwalający w trybie on-line na dostęp i zmianę zmiennych sterownika lub zmiennych symulowanego obiektu w czasie realizacji procesu na karcie, bez konieczności ponownej generacji kodu oraz na monitorowanie i rejestrowanie zmiennych w czasie realizacji procesu

Typowy proces tworzenia i testowania aplikacji w systemie dSPACE składa się z następujących kroków:

1. Przy użyciu Matlab'a, Simulink'a i biblioteki I/O systemu dSPACE dodanej do Simulink'a, projektujemy aplikację i określamy sposób podłączenia wejść i wyjść.
2. Przy użyciu Simulink Coder generowany jest z aplikacji kod w języku C i aktywowany RTI, który wykonuje wszystkie niezbędne kroki aby przygotować aplikację do testów w czasie rzeczywistym, a następnie ładuje ją do karty procesorowej DS1104.
3. Używając programu ControlDesk można oglądać przebieg zmiennych użytych w aplikacji oraz zmieniać i monitorować parametry aplikacji.

W procesie tworzenia aplikacji wyżej wymienione kroki wykonywane są zazwyczaj wielokrotnie. Na Rys.4 pokazana jest struktura systemu z podziałem na warstwy. Zamieszczone są tam wszystkie narzędzia wykorzystywane w procesie tworzenia aplikacji, oraz widać jak współpracują ze sobą. Dzięki RTI graficzny model aplikacji utworzony w Simulink-u jest automatycznie przenoszony do systemu dSPACE przez co użytkownik nie musi się troszczyć o szczegóły implementacji.

Rys.4 Proces tworzenia i testowania aplikacji.

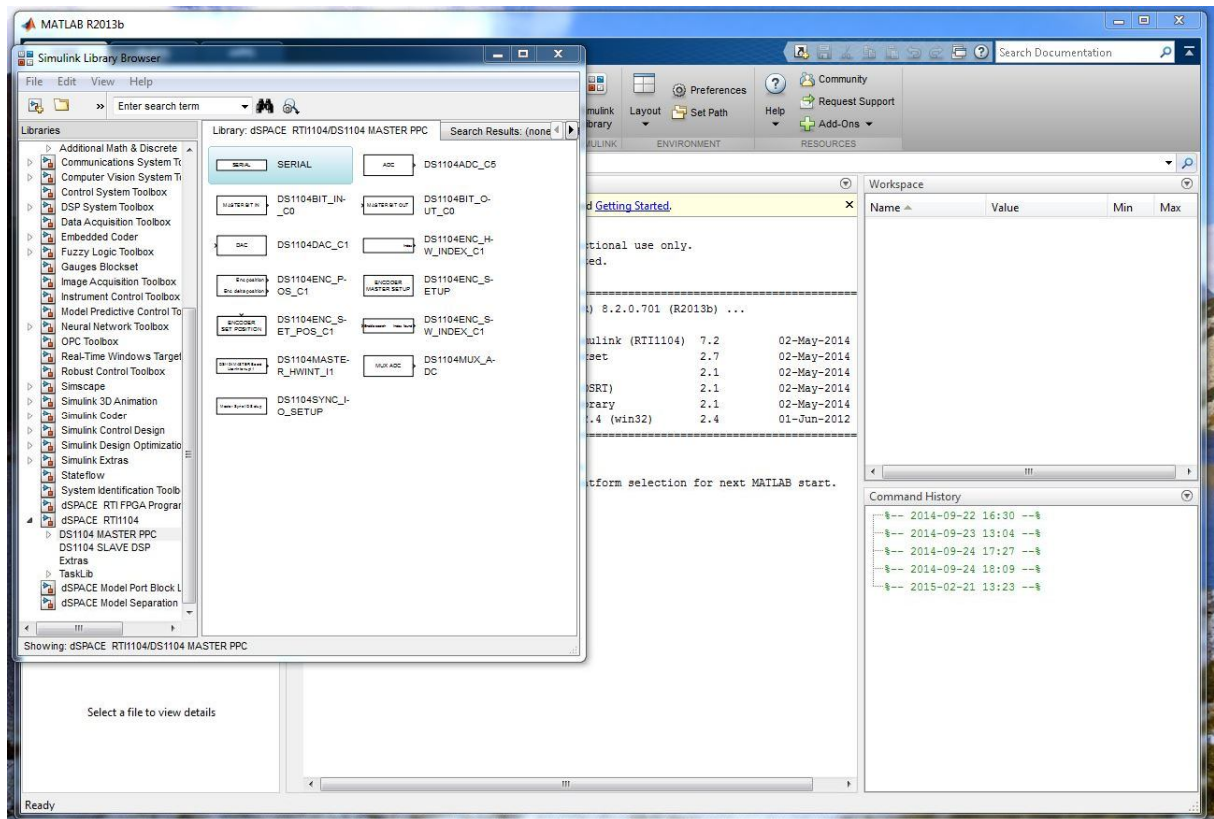
1. Real-Time Interface (RTI).

Interface czasu rzeczywistego (RTI) łączy pakiety Matlab, Simulink i Simulink Coder z systemem czasu rzeczywistego dSPACE, tworząc zintegrowane i gotowe do użycia środowisko przeznaczone do tworzenia aplikacji pracujących w czasie rzeczywistym. Przeprowadza także automatyczną i jednolitą implementację graficznego modelu sterownika w Simulink'u na procesorze karty systemu dSPACE.

Ponadto, RTI dodaje do Simulink'a bibliotekę RTILIB zawierającą bloki sterowników do kart pomiarowych I/O. Sterowniki te, tak jak wszystkie bloki w Simulink'u, mają postać ikon łączonych z innymi blokami za pomocą myszy.

Na Rys.5 przedstawiono wygląd ekranu z otwartą biblioteką RTI1104 oraz z podbiblioteką zawierającą bloki ze sterownikami dla DS1104 Master PPC systemu dSPACE.

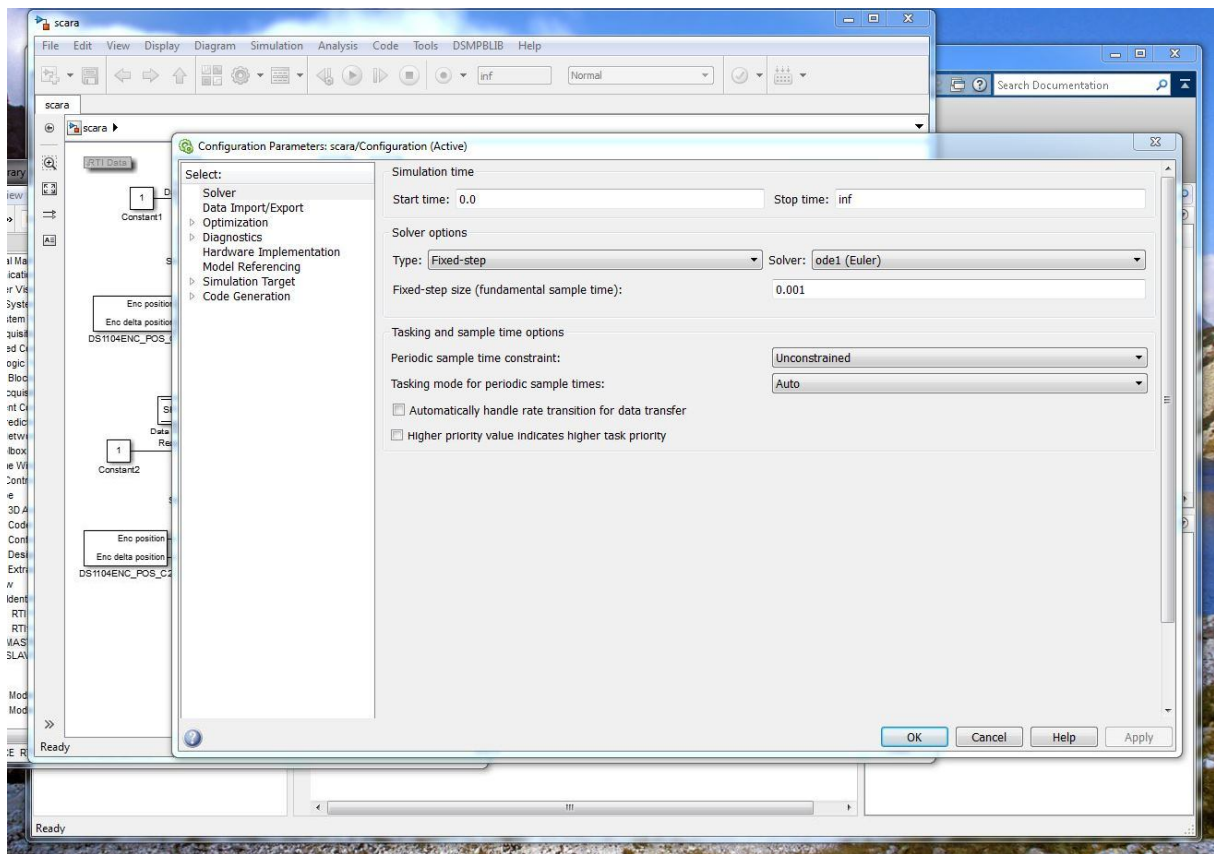

Rys.5 Biblioteka *rti1104*.

Bloki te realizują poszczególne operacje I/O dostępne dla karty DS1104 (DAC, ADC, DI/O, enkodery).

Po wstawieniu w Simulink'u bloku reprezentującego wybrany typ operacji należy ustawić ich parametry w polu dialogowym.

Aby graficzny model stworzony w Simulink'u został załadowany do karty DS1104, należy otworzyć w menu zakładkę *Simulation* (Rys.6), która umożliwia wprowadzanie parametrów niezbędnych do utworzenia wykonywalnego programu. Ukaże się okno dialogowe składające się ze stron opisanych poniżej.

Rys.6 Okno dialogowe *Simulation* – zakładka *Solver*.

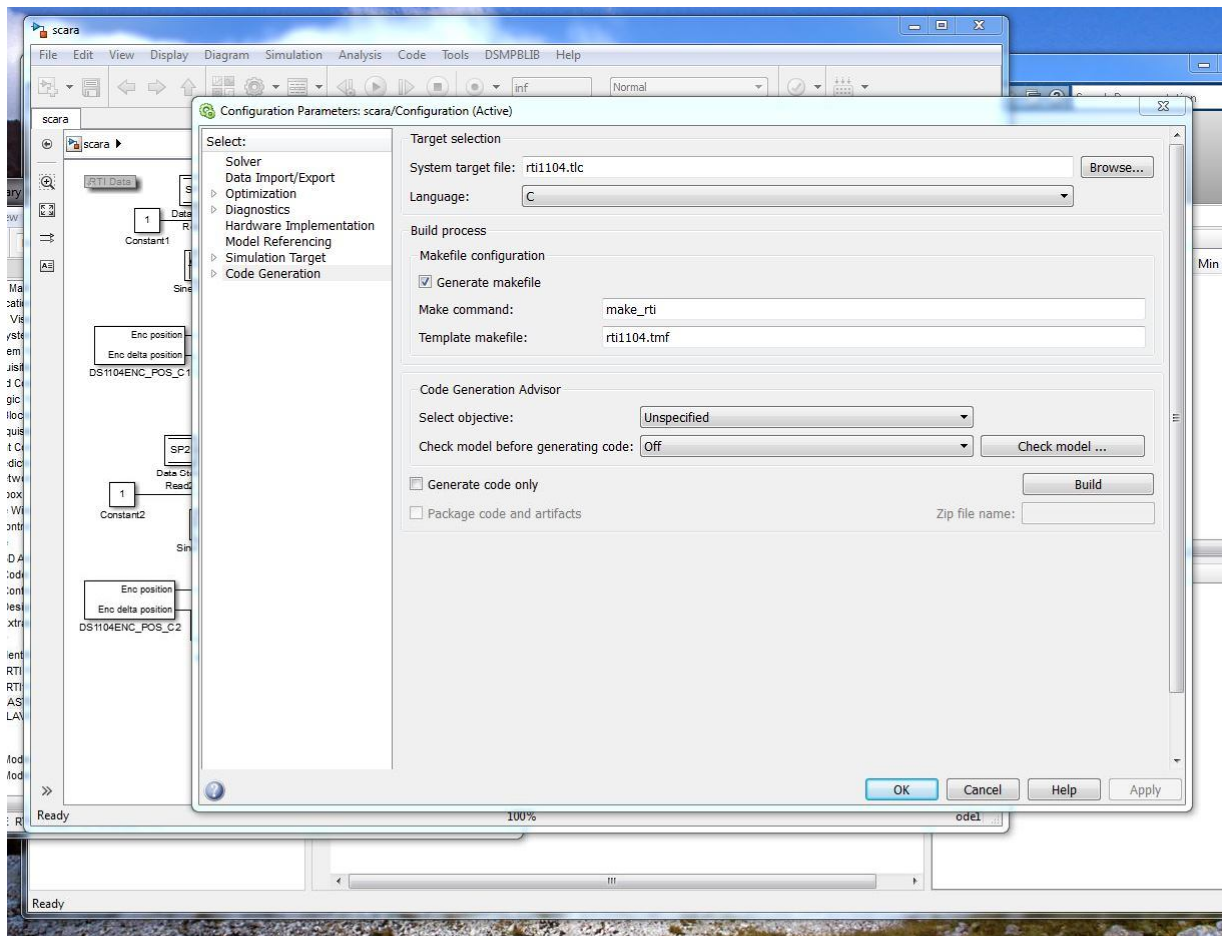
1. Strona Solver (Rys.6).

Strona ta zawiera opcje wyboru dotyczące czasu symulacji, metody całkowania i kroku całkowania.

Pole *Simulation Time* umożliwia wprowadzenie czasu rozpoczęcia symulacji – okno *Start Time* (czas ten odnosi się tylko do symulacji w trybie off – line) jak i czas zatrzymania symulacji – okno *Stop Time*. W polu *Solver options* wybrać można zmienny lub stały krok całkowania oraz metodę całkowania numerycznego w oknie *Type*. W polu *Fixed Step Size* podaje się krok całkowania .

Należy pamiętać, aby dla aplikacji pracujących w czasie rzeczywistym wszystkie metody całkowania pracowały ze stałym krokiem. Rozwiązanie takie gwarantuje ukończenie wykonywania każdego kroku w ustalonym przedziale czasu.

2. Strona *Code Generation*.

Rys.7 Okno dialogowe *Simulation* – zakładka *Code Generation*

Pole *System target file* (plik *rti1104.tlc*) określa docelowe środowisko dla którego wykonywana jest generacja kodu (w przypadku systemu dSPACE jest to karta DS1104). W polu *Template Makefile* występuje nazwa wzorcowego pliku RTI - *rti1104.tmf*, według którego model zakodowany w języku C jest automatycznie implementowany w systemie dSPACE (nadzoruje proces kompilacji i linkowania programu).

Pole *Make Command* zawiera wywołanie *Matlab*'owskiego programu *make_rti* sprawującego całkowitą kontrolę nad procesem budowania i ładowania programu.

Proces budowania i ładowania programu inicjowany jest przez naciśnięcie przycisku *Build* na stronie *Code Generation* okna *Simulation* i przebiega następująco:

1. dla graficznego modelu stworzonego w Simulink'u, *Simulink Coder* generuje kod w języku C w postaci plików *model.c* i *model.h*

2. wykonywany jest program *make_rti*, który bazując na wzorcowym pliku RTI tworzy plik roboczy aplikacji zawierający wszystkie komendy niezbędne do zbudowania i załadowania programu.

3. wykonywany jest plik roboczy aplikacji, który wywołuje kolejno:

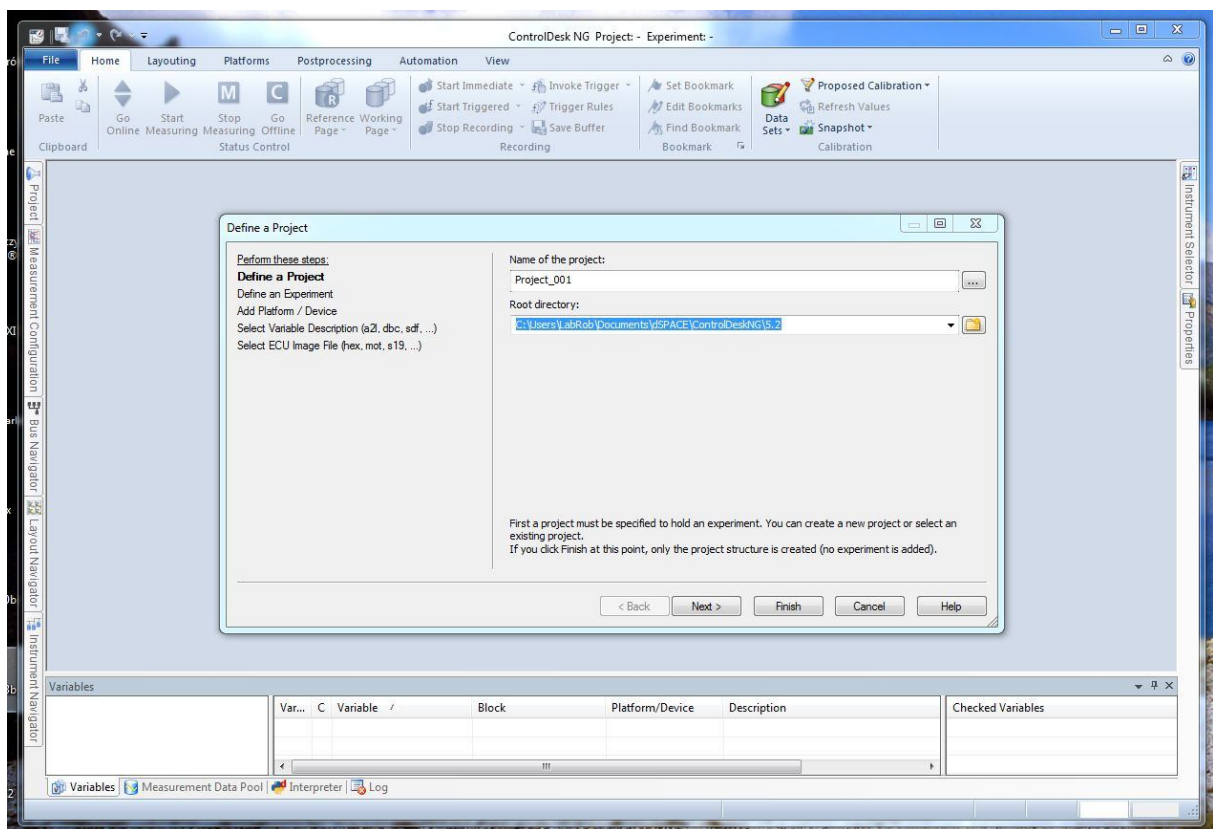
- preprocesor RTI, który modyfikuje kod C oraz generuje wywołania funkcji I/O dla implementacji w systemie dSPACE.
- kompilator/Linker dla procesora PowerPC, który kompiluje model i środowisko czasu rzeczywistego dSPACE, a następnie łączy pliki obiektowe i

- biblioteki w program wykonywalny.
- program ładujący dSPACE, który ładuje program do karty procesora i rozpoczyna jego wykonywanie
- program kontrolny, który sprawdza czy aplikacja pracuje poprawnie.

2. ControlDesk

Oprogramowanie ControlDesk umożliwia zmiany i monitorowanie parametrów dzięki tworzeniu wirtualnych paneli sterowniczych. Możliwa jest także rejestracja przebiegów zmiennych. Panele mogą składać się z różnorodnych instrumentów wyświetlanych na ekranie monitora komputera, imitujących swym wyglądem tradycyjne instrumenty. Są to różnego rodzaju przyciski, wyświetlacze, wskaźniki, pola wczytowe, pola komunikatów, pola tekstowe, kontrolki, suwaki, edytor zmiennych tablicowych (macierzowych). Przebieg zmian parametrów i zmiennych modelu można obserwować dzięki ploterom, przedstawiającym przebieg w czasie lub w zależności od innej zmiennej. Dostępny jest również analizator stanów logicznych. Zmienne obserwowane na ploterach można rejestrować w postaci plików danych MATLAB'a „.mat”. W celu ograniczenia ilości danych rejestrować można próbki co pewną zadaną ilość okresów próbkowania. Rejestracja może być uruchamiana przez użytkownika bądź wyzwalana poprzez wartość wybranego sygnału występującego w aplikacji.

Praca z programem *Control Desk* rozpoczyna się od utworzenia nowego projektu, wybrania platformy sprzętowej i wczytaniu zbioru zawierającego dane o aplikacji (Rys.8)

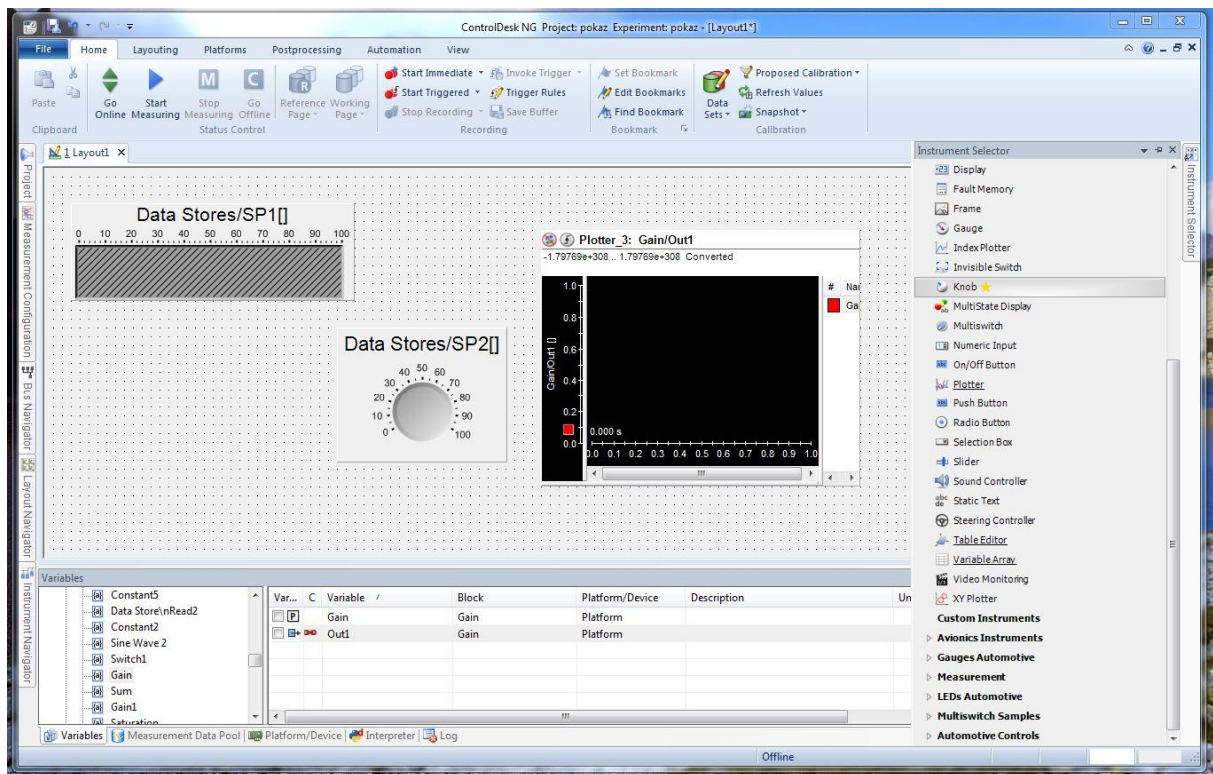

Rys. 8 Okno *Control Desk* – tworzenie projektu

Po utworzeniu projektu otwiera się dla użytkownika pole robocze (*Layout*), w którym można tworzyć własny pulpit operatorski pozwalający na komunikację z aplikacją (Rys.9). Tworzenie pulpitu polega na wybraniu odpowiedniego instrumentu poprzez kliknięcie na ikonie symbolizującej dany instrument (zakładka *Instrument Selector*) i zaznaczeniu na tworzonym pulpicie obszaru, które powinien zajmować. Utworzony w ten sposób instrument posiada standardowe właściwości, które można zmieniać poprzez wywołanie okienka właściwości (prawy przycisk myszy, zakładka *Instrument Properties*). Okno to zawiera informacje zależne od rodzaju instrumentu. Standardowo są to informacje o wyglądzie (opisy, tło, ramki) oraz wartościach zmiennych odpowiadających poszczególnym stanom elementu (np. przycisk wciśnięty) lub dopuszczalnych zakresach zmiennych (np. dla pól wczytowych). Inne są właściwości dla ploterów (np. rodzaj linii) czy kontroltek (przypisanie kolorów wartościom sygnału). Możliwe jest utworzenie kilku pulpituów odpowiadających np. różnym trybom pracy sterownika. Kilka pulpituów można używać tworząc tzw. eksperyment łączący graficzny interfejs oraz przypisaną mu aplikację. Wówczas aktywny jest tylko jeden pulpit co ogranicza ilość instrumentów, których stan jest śledzony przez operatora. Ułatwia to pracę operatora i zmniejsza ryzyko pomyłki (np. naciśnięcia nieodpowiedniego przycisku). Po utworzeniu pulpitu sterującego należy przypisać wirtualnym instrumentom zmienne z aplikacji. Zmienne są zawarte w pliku „nazwa aplikacji.sdf” wygenerowanym podczas tworzenia aplikacji. Nazwy zmiennych i parametrów są widoczne w odpowiedniej zakładce okienka narzędzi programu ControlDesk (pogrupowane według podsystemów tworzonych w SIMULINK’u), skąd stosując technikę przeciągania możemy je przypisywać odpowiednim instrumentom pulpitu. Istnieje podział na zmienne będące parametrami bloków SIMULINK’a i zmienne reprezentujące wartości sygnału na wyjściu bloku. Parametry bloków posiadają nazwy rozpoczynające się od „P:” natomiast sygnały wyjściowe bloków oznaczone są jako „Out”.

Wygląd okna programu *ControlDesk* przedstawiono na rysunku poniżej.

Rys.9 Okno *Control Desk* – pulpit operatorski

Po zakończeniu tworzenia pulpitu można załadować aplikację do karty procesora DSP i przejść do trybu pracy aplikacji (przycisk *Go Online*) w celu przetestowania działania aplikacji i pulpitu sterującego. Dostępna jest opcja zatrzymywania i uruchamiania aplikacji na karcie procesorowej. Podczas pracy aplikacji można przejść w tryb edycji w celu dokonania korekt w działaniu pulpitu.

Kraków, luty 2018